

Příčiny sociální patologie mladých dospělých a prognóza jejich resocializace

Pavel Vacek

**Bakalářská práce
2007**

**Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií**

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavel VACEK**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Příčiny sociální patologie mladých dospělých
a prognóza jejich resocializace**

Zásady pro vypracování:

Předmět, cíl práce a formulace hypotéz

Příčiny delikventního chování

Metody výzkumu

Popis zkoumaného vzorku

Zpracování praktické části

Vyhodnocení navrhovaných hypotéz

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČEPELÁK, J. Penitenciární psychologie I.díl. Praha: VŠ SNB správa SNV ČSR, 1982.

HELUS, Z. Psychologické problémy socializace osobnosti. Praha: SPN, 1974.

HOMOLA, M. Úvod do psychologie osobnosti. Praha: SPN, 1973.

JŮTNER, A. O kriminologii a kriminalitě. Praha: Orbis, 1968.

LANGMEIER, J.-MATĚJČEK Z. Psychická deprivace v dětství. Praha: SZdN, 1968.

MATĚJČEK, Z.-LANGMEIER, J. Výpravy za člověkem. Praha: Odeon, 1981.

SOVÁK, M. Nárys speciální pedagogiky. Praha: SPN, 1972.

VÍTEK, K. Zločin a prevence. Praha: SPN, 1974.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Štefan Chudý, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **23. února 2007**

Termín odevzdání bakalářské práce: **25. května 2007**

Ve Zlíně dne 23. února 2007

Ing. Jitka Chudarová
pověřená děkanka

L.S.

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Cílem předkládané práce je přispět k poznání mechanismu a sociálně psychologických determinant kriminality mladých dospělých. Pokusit se provést srovnání faktorů osobní a rodinné anamnézy, typu spáchané trestné činnosti a dalších faktorů vedoucích ke spáchání deliktu a následného odsouzení. Ze závěrů vytvořit vhodné formy ovlivňování a stanovení kriminální prognózy.

Klíčová slova: kriminalita, osobní a rodinná anamnéza, trestná činnost, kriminální prognóza

ABSTRACT

Aim construed business 's contribute to cognition gadget and culturology agony aunt determiner criminality green adult. Attempt carry out confrontation factors extrajudicial and family anamneses, description committed criminal activities and next factors chief at commitment delinquency and ensuing denouncement. From closes create fit forms effect and assesment criminal forecast.

Keywords: criminality, extrajudicial and family case – history, criminal activity, criminal forecast

Poděkování:

Děkuji vedoucímu práce panu Mgr. Štefanu Chudému, Ph.D. za odbornou pomoc a vedení, kterou mně poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 DELIKVENTNÍ CHOVÁNÍ A NÁSTIN TEORIÍ DELIKVENCE	11
1.1 PSYCHOLOGICKÁ TEORIE DELIKVENCE	12
1.2 SOCIOLOGICKÁ TEORIE DELIKVENCE	13
1.3 BIOLOGICKÁ TEORIE DELIKVENCE	13
1.4 SMÍŠENÁ TEORIE DELIKVENCE	14
1.5 KRIMINOGENNÍ SITUACE	15
2 SOUČASNÉ TEORIE ZDROJŮ ZLOČINNOSTI	16
2.1 SOCIÁLNÍ STRUKTURÁLNÍ TEORIE	16
2.2 SOCIOPROCESUÁLNÍ TEORIE:	17
2.3 VIKTIMOLOGICKY ORIENTOVANÉ TEORIE:	17
3 TRESTNÁ ČINNOST A JEJÍ FORMY	19
4 PROBLEMATIKA RESOCIALIZACE ODSOUZENÝCH	20
5 PROGNÓZA RESOCIALIZACE ODSOUZENÝCH	22
II PRAKTICKÁ ČÁST	24
6 PŘEDMĚT, CÍL PRÁCE A FORMULACE HYPOTÉZ	25
6.1 PŘEDMĚT VÝZKUMU	25
6.2 CÍL PRÁCE	25
6.3 FORMULACE HYPOTÉZ	26
7 METODY VÝZKUMU	27
8 POPIS ZKOUMANÉHO VZORKU	28
8.1 VĚK ZKOUMANÝCH OSOB	28
8.2 RODINNÝ STAV ZKOUMANÝCH OSOB	29
8.3 DOSAŽENÉ ŠKOLNÍ VZDĚLÁNÍ A PRACOVNÍ KVALIFIKACE	30
9 STRUKTURA A KVALITA RODINNÉHO PROSTŘEDÍ PROBANDŮ	32
10 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ FAKTORY ZJIŠTĚNÉ V RODINÁCH PROBANDŮ	36
10.1 TRESTNÁ ČINNOST RODIČŮ A SOUROZENCŮ OSOB ZKOUMANÉHO VZORKU	36
10.2 ALKOHOLISMUS A JEHO VÝSKYT V RODINÁCH DELIKVENTŮ	36
10.3 ABÚZUS DROG V RODINÁCH DELIKVENTŮ	37
ZÁVĚR	38
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	41

SEZNAM TABULEK	43
SEZNAM PŘÍLOH	44

ÚVOD

Je zcela přirozené, že nárůst kriminality v každé společnosti znepokojuje mnoho občanů. Důvodem je nejen zvýšení počtu spáchaných trestných činů, ale v posledních letech i způsob jejich provedení. Velice často se totiž setkáváme s projevy silné agresivity, hostility, touhy po ničení majetku i fyzické likvidaci osob. Vztah člověka k hodnotám a především člověka k člověku, založený na vzájemné úctě, tolerantnosti a ohleduplnosti, jakoby byl pro určitou část populace pojmem zcela neznámým.

V této souvislosti se nabízí celá řada otázek zaměřených nejen na příčiny vzniku tohoto stavu, ale i na důvody jeho existence a trvání a samozřejmě i na možnosti jeho řešení. V trestné činnosti mladistvých a mladých dospělých se projevuje dluh společnosti vůči sociálním potřebám jedinců. V tomto dluhu je obsažena nevhodná atmosféra v celé společnosti, krize rodiny, malá péče školy, nedostatek výchovných osobností v našem životě a vzájemná lhostejnost. Kriminalita a resocializace pachatelů trestných činů není jen výhradně problémem osobnosti člověka, ale současně i problémem politickým, ekonomickým, problémem životního stylu a mnohdy i předsudků.

Každý člověk se více či méně častěji dostává do situací, které na něj kladou značné nároky z hlediska sebeovládání, rozhodování a volby reakcí, přičemž riziko selhání je přímo úměrné stavu osobnosti a úrovni zkušeností, či sociální vyzrálosti daného jedince. Platí, že každý člověk je musí nějakým způsobem řešit. Ovšem už neplatí, že každý člověk je vždy schopen jednat a reagovat v mezích společensky vymezených pravidel. Tento problém z hlediska jedince rozhodně nespočívá ve stanovených společenských a právních normách, nýbrž v jeho osobnostních předpokladech je respektovat. Jestliže to nedokáže, nejsou měněny tyto normy, ale je vyvíjen tlak společnosti na změnu jeho chování a jednání. Pokud k této změně nedojde, je obvykle jen otázkou času, kdy spáchá trestný čin a z pachatele se stává obviněný a posléze odsouzený. Kromě perspektivy mnohaletého a často i opakovaného pobytu ve věznicích má šanci, že mu někdo poskytne pomoc. Nemá-li tento člověk žádné sociální zázemí, mění se tato šance v naději, že humánní a profesionální přístup vězeňských pracovníků a v návaznosti i orgánů zajišťujících postpenitenciární péči pozitivně ovlivní jeho resocializaci. To však pořád ještě nestačí. Každý jedinec totiž musí sám chtít změnit své jednání a chování, což je mnohdy pro něj to nejnáročnější.

K volbě zvoleného tématu, kterým jsou příčiny sociální patologie mladých dospělých a prognóza jejich resocializace mě vedlo mé pracovní zařazení. Jsem výchovným pracovníkem ve Vazební věznici v Brně. Poznatky, které jsem získal v průběhu svého pracovního působení, jsem se snažil využít v této práci. Cílem bylo pokusit se analyzovat příčiny, které měly rozhodující vliv na spáchání trestného činu, následné odsouzení, včetně využití pro výchovnou práci. Celospolečenským cílem je, aby se maximální počet propuštěných nevracel zpět do výkonu trestu a vedl řádný život. Pokud se chceme alespoň přiblížit tomuto nelehkému cíli, musíme věnovat maximální pozornost výchově nejmladších provinilců.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DELIKVENTNÍ CHOVÁNÍ A NÁSTIN TEORIÍ DELIKVENCE

Mnozí specialisté zabývající se problematikou delikventního chování se snažili a snaží odpovědět na otázku, co je příčinou vzniku tohoto chování.

Komplexnost a složitost problematiky osobnosti pachatele v jejich strukturálních a dynamických vlastnostech, včetně jejich sociálních aspektů, se nutně projevila i v rozmanitosti koncepcí kriminologů. Ty vytváří značné množství názorů a směrů, které existují vedle sebe a lze je podle určitých kritérií třídit.

Taková základní a obecná kritéria charakteristiky delikventa jsou hlediska fyziologická, psychologická a sociální.

Obecně se kriminologie snaží nalézt příčiny vzniku delikventního chování v samotné společnosti. Rozborem okolností a podmínek, za kterých vzniká trestný čin se ukázalo, že zde spolupůsobí dva faktory :

- a) vnitřní faktor, tj. osobnost pachatele, jeho založení
- b) vnější faktor, tj. vliv sociálních poměrů

Osobnost pachatele je tedy výsledkem nejen vlastností zděděných, ale také těch, které se vytvořily v průběhu vývoje jedince působením vlivů okolí, přičemž důležitou roli hraje hlavně rodinné prostředí a výchova, sociální poměry, škola, parta, zaměstnání. Tyto názory hovoří, že při zrodu zločinu jde o složité vzájemné působení uvedených vlivů, ve kterém mají své místo jak vnější sociální vztahy, tak vnitřní biologické a psychické stránky člověka.

Trestný čin je tedy reakcí mezi určitým projevem lidského chování, v daném okamžiku ovlivněným určitými vnějšími okolnostmi a umocněným celou skupinou dalších, námi nepředvídatelných faktorů. Nemůžeme proto ani přesně vědět, které faktory a v jaké náhodné kombinaci způsobují to či ono delikventní chování.

Podíl mládeže a mladých dospělých na spáchaných trestných činech lze vystopovat ve všech oblastech kriminality. V poslední době se zvýšil její podíl na krádežích, loupežích a prostituci. Stále vysoký je podíl jedinců páchajících trestnou činnost pod vlivem alkoholu, či v závislosti na různých formách toxikomanie. Znepokojující jsou signály psychické závislosti na hracích automatech s negativním dopadem na růst kriminality. Stejně jako u ostatních pachatelů se stále více i u

mládeže a mladých dospělých projevuje brutalita a agresivita. Delikvenci nelze vysvětlit jedinou příčinou, ani jednoduchým součtem několika příčinných faktorů. Žádný činitel nepůsobí izolovaně, ale vždy ve vzájemných vztazích. Kriminogenní chování se tedy může chápat jako výsledek interakce neadekvátní úrovně sociální adaptace, kriminogenních osobnostních vlastností a kriminogenní situace. Zde se můžeme zmínit o použitelnosti Gianellova indexu kriminality.

Jak je vidět, na vznik delikventního chování působí mnoho rozmanitých faktorů a s tím souvisí množství teorií delikvence a jejich kombinací, které zformulovali odborníci za dlouhou řadu let, kdy tento problém všech společností na sebe upoutává pozornost.

1.1 Psychologická teorie delikvence

Velká část psychologů studujících zločin hledá jeho příčiny v mentálních faktorech, které leží mimo kontrolu jednotlivce. Tento směr nejvíce povzbudil Sigmund Freud, zakladatel psychoanalýzy. Usuzoval, že vše co konáme, má svou zjistitelnou příčinu v určitém osobním konfliktu nebo úzkostném stavu.

Zločin má tedy svůj původ v našem osobním emočním životě a naše osobnost se formuje především ranými zážitky z rodinného prostředí.

Psychoanalytikové a kliničtí psychologové všeobecně chápou malé dítě jako zvířecí mládě, které má mocné biologické potřeby a hledá uspokojení těchto instinktů za každou cenu.

Zastánci této teorie delikvence zdůrazňují význam citových vztahů v rodině a zabezpečení potřeb, lásky a jistoty, neboť jejich nedostatek se může, a to zvláště v mladém věku, projevit delikventním chováním, jehož záměrem je upozornit na sebe.

Další psychologové uvádí, že trestná činnost je vlastně projevem nepřátelského postoje jedince vůči společnosti, především jejím restriktivním orgánům, která se stává symbolem nenáviděných rodičovských představ. Reakce společnosti uspokojuje potřebu trestu delikventního jedince, ale zároveň ho v bludném kruhu posiluje v nepřátelském postoji vůči sobě.

1.2 Sociologická teorie delikvence

Tato teorie delikvence klade největší důraz na nevhodné bezprostřední sociální okolí, zabývá se především problematikou rodiny a výchovy, vzdělávání, úlohou party, ekonomickými podmínkami, některými specifickými sociálními skupinami.

Rozbor delikventního chování jako sociálního jevu z pohledu vzniku poruch ukazuje, že :

- ve vzájemném vztahu jsou faktory z oblastí vědomí, tak i faktory materiální povahy
- jde o faktory z procesů velkých i malých společenských celků
- podrobné zmapování problému prokazuje silný vliv bezprostředního sociálního okolí delikventního jedince

Takovou ucelenou sociologickou teorii delikvence vypracoval V. Tardy (Tardy, V. Psychologie osobnosti. Praha: SNP, 1964), který předpokládal, že zločinnost se šíří mezi lidmi sugestivně podle zákona napodobování. Člověk má tendenci se přizpůsobit sociální skupině ve které žije a přebírat nekriticky její vzorky chování. Při napodobování asociálního chování předků jde o „zločin - obyčej“.

Podle názorů řady dalších sociologů je základem filozofie života filozofie úspěchu. Symbolem úspěšnosti je materiální bohatství, jehož opak, tedy majetkové strádání, se může stát faktorem podmiňujícím vznik delikventního jednání a růst kriminality.

1.3 Biologická teorie delikvence

Představitelé biologických teorií prohlašují, že zločinec se rodí s biologickými dispozicemi, které ho předurčují k páčání trestné činnosti.

„Síla dědičných vloh je velká, jsme proti ní často bezbranní. Při studiu jednovaječných dvojčat byl např. nalezen i takový pár, kde oba bratři onemocněli ve stejném věku schizofrenií, ač již od dětství byl každý vychováván v jiném prostředí. Nelze se proto divit, že někteří odborníci na základě podobných zkušeností dědičnost přeceňují a popírají význam ostatních sil ve vývoji i v životě. Z jejich pohledu pak život na Zemi není nic jiného než souboj různých genomů.“ (Šimek 1995, s.176,177). Skutečnost je ale podstatně složitější.

Prakticky všechny osobnostní vlastnosti i většina lidských postojů, a dokonce i zájmů jsou dědičné. Lidské individuální charakteristiky jsou však z tohoto hlediska mnohem méně prozkoumány než z hlediska vlivů prostředí.

Současná civilizace si totiž chce a potřebuje myslet, že lidského jedince je možné dalekosáhle programovat vlivy prostředí.

Nízká popularita zkoumání genetických determinant delikvence v empirickém výzkumu i v nových pojednáních o delikvenci souvisí s tím, že studium biologických znaků je zdánlivě spojeno s typologickými koncepcemi vrozených tělesných znaků určujících osobnostní vlastnosti, které byly zneužívány zločinnými režimy.

Dědičné vlohy mnohé v životě určují, většinou je ale člověk schopen osud vložený do svých genů podstatně ovlivnit.

1.4 Smíšená teorie delikvence

Všechny fyzické a povahové typy člověka je třeba chápat jako charakteristické znaky, které lze u jednotlivých lidí najít v různých stupních a mnoha kombinacích. Jedná se především o znaky somatické, sociokulturní, emoční a temperamentové osobní vlastnosti, intelektové znaky.

Delikvence je chování. Chování je podmíněno velice komplexně. Dědičnost je jedním z mnoha faktorů, které na chování mají vliv. Genetická dispozice může být odpovědná za vlohy, které zvyšují pravděpodobnost delikventního chování spolu s dalšími činiteli. Genetická vlohá snižuje, resp. zvyšuje práh pro působení vlivů prostředí.

Osobnost pachatele nevzniká náhle, neobjevuje se nečekaně, současně se spácháním trestného činu. Osobnost delikventa, stejně jako osobnost obecně, se formuje po celý život vlivem různých faktorů odlišných svou podstatou i úlohami. Nemůžeme tedy studovat osobnost delikventa mimo její spojení se společností a mimo základní podmíněnost podstaty osobnosti sociálními vztahy, aniž bychom odhlížely od její biologické struktury.

1.5 Kriminogenní situace

Páchání trestné činnosti ovlivňují takové situace, které sice kriminalitu nevytvářejí, ale představují vhodné podmínky pro její páchání. Do této kategorie zahrnujeme úroveň objektů, bránící zejména krádežím, provozování prostituce a další.

Rovněž anonymita životního prostředí spojená s vysokou migrací obyvatelstva a jeho koncentrací do velkoměstských aglomerací vede k tomu, že se ani sousedé v domě navzájem neznají. Vzájemně je anonymita i využívána, nechťejí se vidět a řešit problémy, které kolem nás narůstají. Vlastní filosofie "co tě nepálí, nehas" sama o sobě vytváří kriminogenní situace.

Často se setkáváme s případy, že startující stimul si pachatel vytváří na místě činu, kdy má pocit, že právě nyní jsou nejlepší podmínky k jeho spáchání (odlehle místo, oběť, či objekt je pacifikován, na místě je relativně sám, klima vhodné i jeho psychický a fyzický stav je sto překonat odpor a tak uspokojit jeho cíle a potřeby).

2 SOUČASNÉ TEORIE ZDROJŮ ZLOČINNOSTI

V současné kriminální psychologii jsou jako zdroje zločinnosti prezentovány 3 hlavní přístupy (Čírtková,L. 1998.s.48) :

2.1 Sociální strukturální teorie

Jsou založeny na sociologickém způsobu uvažování.

a) Teorie sociální dezorganizace:

Klíčovými pojmy jsou zde sociální organizace a sociální dezorganizace, které vyjadřují vnitřní stav sociálního systému.

Systém sociální organizace se vyznačuje:

- souladem norem a hodnot (členové společnosti akceptují a respektují všem společná pravidla, mají jasno ve svém žebříčku hodnot)
- systémovou soudržností (členové společnosti mají zájem na setrvání systému, drží spolu a společně uplatňují kontrolní mechanismy, vytváří hustou síť neformálních struktur)
- řádnými způsoby interakce (členové společnosti dbají na dobré způsoby při vzájemné interakci)

Dezorganizace je opak:

destrukce sociální kontroly, deziluze, hodnotová dezorientace a úpadek interpersonálních vztahů. Řídká sociální síť plodí anonymitu, frustruje velké skupiny obyvatel a negativně poznamenává děti a mládež. Přírodním důsledkem je pak sociálně deviantní chování, kriminální jednání či jiná sociální patologie, která se jeví jako „normální“ reakce na vnější okolnosti.

Za viditelné znaky sociální dezorganizace jsou považovány např.: plochy neobývaných a zpusťovaných budov, veřejné konzumování alkoholu, drogový abúzus, veřejné provozování hracích automatů, pouliční prostituce, bandy dospívajících toulajících se ulicemi...

b) Teorie anomie:

Základní kámen této teorie položil francouzský sociolog Durkheim, jejíž hlavní teze spočívá v tom, že v době turbulentních sociálních změn se otřásají tradiční hodnoty, nové normy a hodnoty zatím ještě nevznikly. Nastává stav hodnotového vakua, anomie, jehož důsledkem je nárůst kriminality ve společnosti.

2.2 Socioprocusuální teorie:

Určujícím znakem je důraz na sociální procesy.

Každý jedinec je ve svých životních aktivitách silně ovlivňován mikrosociálním i makrosociálním okolím. Socioprocusuální teorie zločinnosti vychází z behaviorálního učení. Představuje pokus o vysvětlení zločinnosti a to že naučitelnost chování je možná včetně jeho kriminálních vzorců.

Představitelé těchto teorií se nespokojují s tvrzením, že za stavu anomie, dezorganizace je kriminální chování zcela samozřejmé a normální, ale kladou si otázku jakým způsobem ovlivňuje vnější sociální prostředí vznik sociální patologie, hledají faktory vnějšího prostředí působící na kriminální chování jedince.

Mezi nejaktuálnější teorie patří kognitivní teorie sociálního učení, teorie kontroly a teorie životní cesty.

2.3 Viktimologicky orientované teorie:

Tyto teorie jsou novou záležitostí, které rozšiřují nazírání na zločinnost. Nejznámější současná teorie je

a) Koncepce životního stylu, též označovaná jako model zranitelnosti vyplývající ze životního stylu.

Nový bod výkladu představuje pravděpodobnost, s jakou se určitá individua vyskytují na určitých místech za určitých okolností a v určitých časech, která je dána životním stylem jedince.

b) Teorie rozdílných struktur příležitostí, která rozlišuje tři elementy, které vedou ke kriminálnímu činu :

- motivovaného pachatele,

- vhodný objekt útoku
- nepřítomnost ochránce

Výskyt kriminality výrazně ovlivňují sociální změny typické pro současnou konzumní společnost. Masová produkce plodí stále více zboží, které je v sociálním slova smyslu viditelnější a dostupnější, ale zajistit ochranu pro cennosti a hodnoty je však stále obtížnější. Vzniká také stále více objektů (komerční a výrobní budovy), které jsou po dlouhou dobu bez osazenstva atd. Tedy příležitost k páchaní trestné činnosti se rozšiřují.

V teoriích o delikvenci je velké množství názorů, často i protichůdných. Podat jejich vyčerpávající přehled je prakticky téměř nemožné a překračovalo by to rámec této práce.

3 TRESTNÁ ČINNOST A JEJÍ FORMY

Způsoby páčání trestné činnosti probandů souboru jsou ovlivněny několika faktory, které jsem popsal v předešlých kapitolách. Analýza příčin delikventního chování se přímo odráží ve formě páčání trestné činnosti. Spáchaný trestný čin můžeme zpětně posoudit jako důsledek zděděných dispozic, špatného vlivu rodiny, negativního vlivu neformálních skupin v dětských domovech, domovech mládeže a dalších, často složitých a nepřímo působících jevů. Ve zkoumání analýzy příčin a forem páčání trestné činnosti tedy zjišťujeme vzájemnou souvislost.

Trestnou činnost odsouzených z předkládaného souboru lze rozdělit do několika kategorií. Jedná se o násilnou, majetkovou, mravnostní trestnou činnost a výtržnictví. Majetková trestná činnost se vyskytla v 76,2% případů, z toho v 19,05% byla v souběhu s násilnou trestnou činností. Toto zjištění dokresluje skutečnost, že stejné procentuální vyčíslení osob uvedlo, že byli v době před zadržením bez pracovního poměru. Krádeže byly zpravidla zaměřeny jak na státní, tak i soukromý majetek. Mravnostní trestná činnost v souběhu s násilnou trestnou činností se objevila u 4,75% spáchaných deliktů. Trestné činy spojené s výkonem vojenské služby byly zaznamenány ve 14,3 %. Ve všech těchto případech byl pobyt mimo vojenské posádky doprovázen páčáním majetkových deliktů. Zbýlých 4,75 % deliktů připadá na výtržnictví. Zajímavým zjištěním je skutečnost, že provinilci nepřesáhli v době spáchaní trestného činu hranici 21 let. U 52,3% případů spáchala delikt jedna osoba, ve 38,1% provedla trestný čin dvojice a v 9,5% čtveřice pachatelů. U 14,3% skutků měl vliv na páčání trestné činnosti alkohol. Na základě závažnosti trestného jednání a jeho nebezpečnosti pro společnost byly osobám v souboru uloženy nepodmíněné tresty odnětí svobody v rozsahu daném trestním zákonem. K trestu odnětí svobody v trvání do 1 roku bylo odsouzeno 38,1% obviněných, do 2 let 23,8%, do 3 let a 4 let shodně 14,3% obviněných a nad 4 roky 9,5% obviněných. Z odpovědí dotazovaných osob rovněž vyplývá, že 90,5% mužů v souboru bylo v minulosti vyšetřováno na policii. Z toho bylo 1x vyslýcháno 38,1%, 2x 28,6%, 3x a více 23,8% odsouzených.

4 PROBLEMATIKA RESOCIALIZACE ODSOUZENÝCH

Běžně používaným nápravným opatřením po spáchání závažnějšího trestného činu mladým člověkem je výkon trestu odnětí svobody. Je to jeden z prostředků, který má sloužit k převýchově, resocializaci. Jedná se však o složitý proces. Vysoké procento recidivy mezi těmi, kteří si trest odpykali, to potvrzuje.

Náprava mladého dospělého je zvlášť těžká. Ve věku, kdy je osobnost již z velké části zformována, je změna vlastností obtížná a často se přes všechnu snahu nedaří nebo se podaří dosáhnout jen zdánlivé vnější nápravy bez skutečně vnitřní změny. Je dost případů, kdy ve věznici nedochází ke zlepšení, ale naopak ke zhoršení. Těžcí delikventi, recidivisté, ruší nápravnou funkci, nabourávají dosažené výsledky. Jejich vliv na jednodušší formy delikvence je přímo zhoubný a za současných podmínek ve výkonu trestu odnětí svobody se mu nedá účinně zabránit.

Zvláštnosti psychiky mladých dospělých se nejčastěji projevují v určitém komplexu psychických stavů běžných pro výkon trestu odnětí svobody. Často sílí trdomyslnost (zvlášť u prvovězňených), a to tam, kde je následkem nedůvěry ve své síly, v možnost dalšího budoucího normálního života. Takový odsouzený nenarušuje režim a plní všechny požadavky vychovatelů, ale trdomyslnost nepomáhá formování plnohodnotné osobnosti, a proto musí být odstraněna. Odsouzený by měl mít aktivní vztah k práci a výchovnému procesu. Tento si z části sám zvolil a modeluje algoritmus pracovního dne na svobodě, a ne čas utápět fantazijními produkcemi o páčání další trestné činnosti s vyšším finančním efektem.

Mnoho konfliktů i problémů s prvovězňenými vzniká v době jejich adaptace na nový život. V tuto dobu odsouzený zvlášť silně pociťuje omezení potřeb, změnu navyklého způsobu života. Část osob na to reaguje dráždivostí, část stavem apatie. V tuto dobu je charakteristický nedostatek životních perspektiv u odsouzených, následkem toho je pak chování nápadně sníženým životním elánem, nedostatkem zdrženlivosti v běžných situacích. Odsouzený se stává agresivní, impulsivní, lehce podléhá vlivům momentální situace.

Cílem výkonu trestu odnětí svobody je mimo jiné narušit antisociální potřeby, upevnit přerušeni sociálně záporných vztahů, pozměnit nahromaděné negativní sociální zkušenosti

a zvyky. Proces resocializace by měl odsouzeného připravit na podmínky jeho budoucího života ve společnosti.

U mladých dospělých by se proces resocializace měl skládat z intenzivního výchovného působení s pevným vedením a působením, při důsledném přihlížení k individuálním zvláštnostem jedince, založeném na pečlivém komplexním vyšetření každého delikventa.

Mladí dospělí odsouzení jsou považováni za nejvhodnější kategorii pro penitenciární působení. Jejich duševní struktura není ještě upevněna, ani kriminální sklony nejsou v jejich osobnosti zatím hluboce zakořeněny. Jsou proto schopni - spíše než věkově starší odsouzení, přijímat sociálně kladné podněty a modely významné pro jejich resocializaci. Dále tím, že obvykle bez zábran projevují otevřeně své názory a postoje, umožňují lepší poznání jejich osobnosti pro účely výchovného působení. (Ševčuková A., 1979, s. 35.).

5 PROGNOZA RESOCIALIZACE ODSOUZENÝCH

Ve vztahu k vězeňské problematice lze říci, že úplnost či neúplnost socializačních vlivů, plnohodnotnost či závadovost socializačních zkušeností rozsáhle ovlivňuje osobnost člověka, jeho počínání v životě, chování k lidem a postoje k sobě samému. Závažné závady v procesu socializace se stávají rizikovým faktorem v životě člověka, často zjišťovanou okolností v osobní historii pachatelů trestných činů. Vystupuje závadová souvislost mezi závadovou socializací a životní cestou procházející vězením.

Jednu ze zásadních myšlenek optimisticky spojených s představou o užitečnosti výkonu trestu je představa o tom, že odnětí svobody by nemělo plnit jen funkci potrestání a izolace jedince škodícího či nebezpečného pro společnost. Zároveň by čas odnětí svobody měl být využit pro přípravu na život po skončení trestu, aby byl lepší, užitečnější, méně rizikový a více přizpůsobivější společenským normám. Důležitá úloha připadá resocializaci, snaze nahradit nevhodné a rizikové životní zkušenosti příznivějšími.

V systému našeho vězeňství hraje nezastupitelnou roli v procesu resocializace odsouzených tým specialistů, který tvoří pedagog, psycholog, sociální pracovník a vychovatel. Tito odborníci zpracují o každém jednotlivci komplexní zprávu, jejíž součástí je kriminální, rodinná, psychologická a sociální anamnéza. Na základě vyhodnocení těchto údajů je stanovena diagnóza a posléze resocializační program. Nedílnou součástí procesu resocializace odsouzených jsou skupinové metody práce. Tyto metody vycházejí z předpokladu, že většina lidských psychických problémů má interpersonální povahu. Proto se v terapeutických a poradenských skupinách využívá skupinových procesů a skupinové dynamiky. Jako účinné se jeví využívání zásad komunitního systému, který představuje možnost intenzivního působení na osobnost mladého odsouzeného a rozvíjí vzorce adekvátnějšího sociálního jednání. U více narušených jedinců, zejména s psychopatickými rysy osobnosti, se však jeví jako účinnější a příznivější individuální terapie. Nezanedbatelné jsou výsledky sportovních, jazykových, pěstitelských, chovatelských skupin, včetně práce s počítačem, které jsou náplní řady nových resocializačních programů.

K nejzávažnějším problémům v procesu resocializace patří nevyhovující vězeňská architektura včetně podmínek ubytování odsouzených. S přeplněností věznic souvisí nahromadění více či méně narušených osob v omezeném prostoru a jejich převaha nad

vězeňským personálem. Výkon trestu odnětí svobody se odehrává v extrémních deviantních podmínkách, které často působí proti úsilí o opětovnou integraci provinilce do společnosti. Existuje zde totiž riziko, že negativní účinek zkušeností z vězení a s vězeňskou společností spíše posílí negativní zaměření (tzv. problém „druhého života odsouzených“). Cílené působení specialistů se po pracovní době rozplývá ve vězeňské subkultuře. Z tohoto důvodu se někdy vězení nazývá „vysokou školou zločinu“. Nedostatek výrobních prostor a podmínek pro pracovní činnost s sebou přináší nedostatek pracovních příležitostí pro odsouzené vykonávající trest odnětí svobody. Z tohoto důvodu je pracovně zařazena jen malá část odsouzených. Dalším problémem je nedostatek zařízení sloužících k trávení volného času (tělocvičny, sportovní hřiště).

Když hovoříme o prognóze, obvykle tím myslíme předpovídání očekávaného stavu. Pokud jde o resocializaci, zdaleka nemůžeme stanovit výsledek, úspěch či neúspěch závisí na každém konkrétním jednotlivci. Důležitým předpokladem pro efektivní resocializaci je aktivní účast a spolupráce odsouzeného na realizaci resocializačního programu. Jeho cílem je nejdříve dosažení změny chování a postupně změna osobnosti odsouzeného. Ukazuje se, a to zejména z praxe ve věznici, že pokud je možné korigovat osobnost, pak právě v tomto období života, tedy ve věku do 24 let. V pozdějším věku je již odbourávání nežádoucích a zvnitřnění nových norem velmi málo účinné. Propuštěním odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody proces resocializace nekončí, naopak, následuje další etapa nápravy, tzv. postpenitenciární péče. Tato nemá splývat s tresty nebo je nahrazovat, ale měla by plynule navazovat na penitenciární působení ve výkonu trestu odnětí svobody a pomáhat propuštěným jedincům v jejich integraci do rodiny a společnosti. Důležitým aspektem je pomoc klientovi se začleněním do pracovního procesu, vyřešení bytové problematiky, úředních záležitostí (např. problém státního občanství atd.). Myslím si, že v této oblasti působení máme oproti ostatním evropským státům určité rezervy.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 PŘEDMĚT, CÍL PRÁCE A FORMULACE HYPOTÉZ

Osobnost pachatele trestné činnosti, kriminální situace a vzájemný vztah mezi nimi vytvářejí specifický základ souboru komplexních faktorů, které podmiňují vznik trestné činnosti. Jde tedy o zkoumání procesu vzájemného působení společenského prostředí a pachatele, jehož výsledkem je páchání trestné činnosti (Nezkusil, J. a kol.: 1978. s. 113).

Socializující jedinec je stavěn do systému socializátorů, jejich vlivů a zákonitostí, které vyjadřují nároky společnosti na jeho osobnost. V analýze příčinných vztahů objasňujících kriminogenezi je nutné, aby byla v zájmu nejen osobnost mladého dospělého jedince, ale i situace, která jednání determinovala nebo spustila, včetně prediktorů, které ji signalizovaly, posilovaly a podmiňovaly.

6.1 Předmět výzkumu

Předmětem výzkumu je predelikventní a delikventní jednání mladých dospělých, odsouzených za různorodou úmyslnou trestnou činnost. Vzhledem k tomu, že kriminalita je společenským jevem a je páchána v prostoru a čase, a sám pachatel je osobnost sociálně determinovaná, zaměřuje se srovnávací analýza nejen na osobnost mladého dospělého pachatele, ale i na formující sociální prostředí.

6.2 Cíl práce

Cílem předkládané práce je přispět k poznání mechanismu a sociálně psychologických determinant kriminality mladých dospělých. Pokusit se provést srovnání faktorů osobní a rodinné anamnézy, typu spáchané trestné činnosti a dalších faktorů vedoucích ke spáchání deliktu a následného odsouzení. Ze závěrů vytvořit vhodné formy ovlivňování (resocializační programy) a stanovení kriminální prognózy.

6.3 Formulace hypotéz

Z předmětu a cíle diplomové práce jsou navrhovány a ověřovány tyto hypotézy:

- Trestnou činnost budou páchat více jedinci svobodní, s nižší intelektuální výbavou, horším prospěchem ve škole a méně kvalifikovaní než ženatí, vyučení a trvale zaměstnaní
- Delikvenci budou vykazovat dříve probandi z narušených, disociálních a asociálních rodin nebo z dětských domovů než ti, kteří byli vychováni v úplných rodinách, bez vyskytujících se konfliktů a kriminality u jejich rodičů.
- Absence otce a jeho role bude vykazovat větší kriminogenitu než u jedinců, kde role otce byla v normě.
- Trestnou činnost budou páchat spíše jedinci, jejichž rodiče a sourozenci jsou abuzeři alkoholu a drog oproti těm, jejichž rodiče se s těmito jevy neztotožňují.
- Delikvence se bude výrazně projevovat u těch probandů, u nichž byly v dětství zaznamenány poruchy chování, prekriminalita oproti těm, u kterých se tento jev nevyskytl.
- U mladých dospělých se bude nejvíce objevovat majetková trestná činnost, než trestná činnost násilná a mravnostní.

7 METODY VÝZKUMU

Základní metodou použitou v tomto výzkumu byl řízený anamnestický rozhovor, zaměřený na zjištění dat z rodinné a osobní anamnézy, včetně predelikvence a výchovných problémů probandů (viz příloha č. 1). Výběr odsouzených byl zaměřen na věkovou hranici do 24 let. Anamnestický rozhovor byl proveden individuálně ihned po nástupu odsouzeného do výkonu trestu odnětí svobody. Každý vyšetřovaný jedinec byl seznámen se smyslem práce, jejím účelem a metodami, včetně záruk, že s jmenovitými výsledky zkoumání nebudou na základě Listiny základních práv a svobod (hlava 2, čl.7, Listina základních práv a svobod) seznámeny nepovolané osoby. Výzkum probíhal v odpoledních hodinách v rozmezí asi 60 minut. Všem odsouzeným byly vytvořeny stejné podmínky pro průběh vyšetření se snahou o navození adekvátního pracovního ovzduší.

Další metodou výzkumu byla analýza okolností a forem spáchané trestné činnosti (viz příloha č. 2). V této části jsem využil spisové materiály a osobní spisy (výpis z rejstříku trestů, některé rodinné údaje, osobní a kriminální anamnézy). Tyto informace jsem rovněž použil k porovnání některých odpovědí odsouzených a ověření jejich pravdivosti. Výsledky obou metod byly numericky zpracovány na pomocných arších obou analýz.

Výzkum byl proveden dobrovolně a několik osob vyšetření z různých důvodů odmítlo. K chování a spolupráci ostatních odsouzených nemám vážnějších připomínek.

8 POPIS ZKOUMANÉHO VZORKU

Výzkum byl proveden ve Vazební věznici v Brně, kde vykonávají trest odnětí svobody odsouzení muži, zařazení soudem do výkonu trestu ve věznici s dozorem nebo ostrahou.

Dle Zákona č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů zařadí soud zpravidla do věznice s dozorem pachatele, kterému byl uložen trest za trestný čin spáchaný z nedbalosti a který již byl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin ve výměře nepřevyšující dva roky a který dosud nebyl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin. Do věznice s ostrahou soud zařadí zpravidla pachatele, kterému byl trest uložen za úmyslný trestný čin a nejsou zároveň splněny podmínky pro umístění do věznice s dozorem nebo se zvýšenou ostrahou a pachatele, který byl odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti a nebyl zařazen do výkonu trestu odnětí svobody do věznice s dohledem nebo dozorem. (Jelínek, Sovák, 1994, s. 53.).

Ve své práci se zaměřuji na jedince tzv. mladé dospělé, tedy osoby do věku 24 let, odsouzené za různorodou úmyslnou trestnou činnost. V době provádění výzkumu bylo umístěno ve zdejší věznici 21 odsouzených, splňujících tato kritéria.

Pro přehlednost jsem sestavil tabulky základních dat o zkoumaném vzorku (viz. tabulky č.1-4), aby přehledně podávaly věkové, rodinné, školské a profesní charakteristiky. Zastoupení zkoumaných osob je vyjádřeno v absolutních číslech a procentech.

8.1 Věk zkoumaných osob

Tabulka č. 1

Struktura věku osob ze zkoumaného souboru

<i>Pořadové číslo</i>	<i>Rozsah stáří</i>	<i>Počet zkoušených osob</i>	<i>Vyjádření v %</i>
1.	19 – 20	4	19
2.	21 – 22	9	42,9
3.	23 – 24	8	38,1
4.	-	21	100

8.2 Rodinný stav zkoumaných osob

Tabulka č. 2

Rodinný stav osob ze zkoumaného souboru

<i>Pořadové číslo</i>	<i>Rodinný stav</i>	<i>Počet zkoušených osob</i>	<i>Vyjádření v %</i>
1.	<i>svob. (u rodičů)</i>	11	52,4
2.	<i>svob. (s družkou)</i>	8	38,1
3.	<i>ženatý</i>	1	4,75
4.	<i>rozvedený</i>	1	4,75
<i>Celkem</i>	-	21	100

Osoby souboru jsou ve věku charakterizovaném navazováním, stabilizací partnerských vztahů a zakládáním, rodin. Probandi souboru uvádí z 38,1 % svůj stav jako druhové. Větší podíl však zaujímají svobodní, tj. 52,4 %. Pouze dva dotazovaní byli schopni uzavřít sňatek, z toho jedno manželství již bylo rozvedeno. Tři muži ze zkoumaného vzorku, kteří uvedli, že žijí s družkou, mají jedno dítě, stejný počet dětí má i ženatý a rozvedený muž.

Kriminální kariéra a výkon trestu odnětí svobody zde tedy působí jako výrazně negativní činitel ve smyslu vytváření základu pro budoucí rodinný život.

8.3 Dosažené školní vzdělání a pracovní kvalifikace

Tabulka č. 3

Dosažené školní vzdělání osob zkoumaného souboru

<i>P.č.</i>	<i>Ukončené vzdělání</i>	<i>Počet zkoušených osob</i>	<i>Vyjádření v %</i>
1.	<i>zvláštní škola</i>	1	4,75
2.	<i>základní škola</i>	11	52,4
3.	<i>SOU</i>	8	38,1
4.	<i>střední škola</i>	1	4,75
<i>Celkem</i>	-	21	100

Více jak polovina dotazovaných, tj. 57,15 % má ukončeno pouze základní vzdělání. Většina z nich sice zahájila přípravu na středních odborných učilištích, ale z různých příčin (nezájem o studovaný obor, neomluvené absence, záškoláctví, trestná činnost) byli z učilišť vyloučeni. Osm odsouzených ukončilo střední odborné učiliště a získalo výuční list. Pouze jedna osoba v souboru má střední vzdělání završené maturitní zkouškou.

Všeobecně se dá konstatovat, že nižší úroveň vzdělání je spojena s nižší úrovní právního vědomí. Učňovská zařízení připravují relativně kvalifikované pracovníky, ale zaostává funkce výchovná. Jak se statisticky zmíním později, velká část probandů uvedla své první kontakty s alkoholem nebo drogou právě v tomto období. Tyto negativní aktivity, prováděné převážně v partách, jsou provázeny pácháním trestné činnosti.

Tabulka č. 4Dosažená pracovní kvalifikace osob zkoumaného souboru

<i>Pořadové číslo</i>	<i>Získaná kvalifikace</i>	<i>Počet zkoušených osob</i>	<i>Vyjádření v%</i>
<i>1.</i>	<i>Zaučen</i>	<i>12</i>	<i>57,1</i>
<i>2.</i>	<i>Vyučen v oboru</i>	<i>8</i>	<i>38,1</i>
<i>3.</i>	<i>Střední škola</i>	<i>1</i>	<i>4,8</i>
<i>Celkem</i>		<i>21</i>	<i>100</i>

Dosažené školní vzdělání a pracovní kvalifikace má zejména v dnešní době velký význam pro pracovní zařazení a uplatnění. Ze zkoumaného vzorku má 4,8 % ukončenou střední školu, 8,1 % je vyučeno v oboru a 57,1 % dotazovaných je pouze zaučeno různým pomocným pracem převážně ve stavebnictví, strojírenském průmyslu, službách a zemědělství. Pouze 5 osob souboru uvedlo, že byli před zadržením zaměstnání nebo vykonávali základní vojenskou službu. Ostatní měli pracovní poměr rozvázán. Lze tedy konstatovat, že vzhledem ke své kriminální kariéře je stále obtížnější najít pro tyto jedince zaměstnání odpovídající jejich kvalifikaci. Na straně druhé však dochází k tomu, že se někteří jedinci snaží najít uplatnění v nekvalifikovaných oborech, které jsou pro ně finančně zajímavější (stánkový prodej apod.), pohybující se však na hranici zákona nebo lépe řečeno často až za ní.

9 STRUKTURA A KVALITA RODINNÉHO PROSTŘEDÍ PROBANDŮ

Struktura rodinného prostředí úzce souvisí s kvalitou rodinného soužití a výchovného působení na dítě v rodině. Na vývoji jedince se podílí několik činitelů. Patří sem genetický faktor, způsob prožívání a somatogenní faktory. Velký význam mají vlivy výchovné a vliv školní výuky. Již od narození působí na dítě výchově a pedagogicky jeho rodiče, sourozenci, později spolužáci, kamarádi, spolupracovníci. Výsledkem tohoto ovlivňování je formování osobnosti a charakteru jedince. Struktura rodiny, různé výchovné formy se odráží v konkrétním chování a prožívání člověka. Lze tedy konstatovat, že závadové rodinné prostředí je významným kriminogenním činitelem.

Z odpovědí dotazovaných osob vyplývá, že v úplné rodině s vlastním otcem i matkou vyrůstalo celkem 57,1% delikventů. Ostatní žili v neúplné rodině, kde se na výchově podílela pouze matka. Z 23,8% byla absence otce zapříčiněna rozvodem, z 4,75% úmrtím otce. Jeden odsouzený otce nezná (narodil se svobodné matce), 9,5% probandů uvedlo, že s nimi otec nebydlel nebo že se vídali jen zřídka. Absence matky byla zaznamenána pouze v jednom případě.

- 33,3% dotazovaných bylo z více než čtyř sourozenců. Tento jev se promítnul zejména u rómské populace, která se podílí ve zkoumaném vzorku 23,8% a kde se ve dvou případech objevil i osmičlenný sourozenecký kolektiv. 33,3% probandů pochází ze tří dětí, 23,8% dotázaných má jednoho sourozence a 9,5% jsou jedináčci.
- 28,6% delikventů vyrůstalo nějaký čas v dětském domově, v dětském výchovném ústavu, výchovném ústavu pro mládež nebo v diagnostickém ústavu.
- 73,8 % rodičů má ukončeno pouze základní vzdělání, ve 14,3% jsou rodiče delikventů kvalifikovaní dělníci, v 7,1% má jeden z rodičů ukončeno středoškolské a v jednom případě vysokoškolské vzdělání.
- 57,2% dotazovaných označilo finanční situaci rodiny jako průměrnou, 42,8% charakterizovalo hmotný a životní standart rodiny za nižší, než je společenský průměr a to proto, že rodiče vydávali mnoho peněz za alkohol

nebo proto, že prostě nedokázali s penězi hospodařit. Poněvadž se v mnoha případech jedná o rodiny, jejichž příjem je z nekvalifikované práce, je i pravděpodobně nižší, než v rodinách kvalifikovaných dělníků a úředníků.

Vztahy mezi rodiči jako spokojené označilo pouze 14,3% dotazovaných. Manželství rodičů jako průměrné hodnotilo 42,9% delikventů, neurovnané 19% a vyloženě konfliktní, které se později rozpadlo, 23,8%. Nejčastějšími příčinami narušení rodinného soužití v rodině byly hádky, alkoholismus, trestná činnost, nedostatek peněz a v několika případech nevěra jednoho z partnerů. Zajímavým zjištěním je vyjádření postoje delikventů k rodičům. Pro lepší názornost jsem odpovědi dotazovaných sestavil do tabulek (viz. Tabulky č.5, 6).

Tabulka č. 5

Vztah osob zkoumaného souboru k otci

<i>P.č.</i>	<i>Jak si rozuměli s otcem</i>	<i>Počet zkoušených osob</i>	<i>Vyjádření v %</i>
1.	<i>vůbec ne</i>	4	19
2.	<i>velmi málo</i>	3	14,3
3.	<i>Málo</i>	6	28,6
4.	<i>Hodně</i>	4	19
5.	<i>byli si blízcí</i>	1	4,8
6.	<i>nestýkali se, nebo jen málo</i>	3	14,3

Tabulka č. 6Vztah osob zkoumaného souboru k matce

<i>P.č.</i>	<i>Jak si rozuměli s otcem</i>	<i>Počet zkoušených osob</i>	<i>Vyjádření v %</i>
1.	<i>vůbec ne</i>	0	0
2.	<i>velmi málo</i>	1	4,8
3.	<i>málo</i>	3	14,3
4.	<i>hodně</i>	11	52,3
5.	<i>byli si blízcí</i>	6	28,6
6.	<i>nestýkali se, nebo jen málo</i>	0	0
<i>Celkem</i>	-	21	100

Z odpovědí odsouzených vyplývá, že jejich vztah k rodičům lze diferencovat do dvou krajností. Na jedné straně charakterizovalo 80,9% probandů kladný vztah k matce (rozuměli si hodně nebo si byli blízcí). Na straně druhé však označilo 76,2% dotazovaných svůj postoj k otci jako záporný (nerozuměli si vůbec, velmi málo, málo, nestýkali se nebo jen zřídka). Lze tedy konstatovat, že v rodinách zřetelně dominoval vztah k matce, zaostával však mužský faktor výchovy. Bonnská psycholožka dr. Ursula Lehrová (1993, přeložil Matějček. s. 4.) zastává názor, že otcové dětem během hry zprostředkují důležité doplňkové zkušenosti. Matky v první řadě myslí na péči a bezpečí dítěte a mají dokonce sklon zvidací a poznávací chování dítěte brzdit. Naproti tomu otcové přicházejí za dítětem častěji bez pečovatelských záměrů a hrají si s ním více a originálnější způsobem. Ve hře s otcem je dítě stimulováno, aby se něčeho odvážilo, použilo své tělesné síly a rozvinulo tvořivost. Kromě tohoto otec znamená vzor, či příklad jedné poloviny lidstva. Dítě se od otce učí jiné způsoby chování, než od matky. To ovlivňuje proces identifikace s jeho pohlavím a dokonce i pozdější partnerské vztahy.

O rodinné výchově můžeme tedy mluvit tam, kde dítě uspokojuje potřeby rodičů, či lépe řečeno, svých dospělých vychovatelů a kde tito vychovatelé uspokojují potřeby dítěte. Jde o jakousi vzájemnost potřeb a jejich uspokojování. Podmínkou toho je, že dítě těmto vychovatelům "patří", (i když to třeba není zákonem potvrzeno), že jsou na jeho osudu osobně angažováni, že žijí svým způsobem pro ně. (Matějček a Langmeier, 1981, s. 213).

10 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ FAKTORY ZJIŠTĚNÉ V RODINÁCH PROBANDŮ

Rodinné prostředí a způsob výchovy v rodině ovlivňuje přítomnost, či nepřítomnost sociálně patologických jevů. V předloženém výzkumu se zabývám jen některými sociálně patologickými jevy, které svým dopadem působí na děti a ovlivňují jejich vývoj. Jedná se o trestnou činnost, alkoholismus a toxikomanií rodičů a sourozenců.

10.1 Trestná činnost rodičů a sourozenců osob zkoumaného vzorku

Z odpovědí delikventů vyplývá, že 23,8% jejich otců bylo odsouzeno k výkonu trestu odnětí svobody za úmyslný trestný čin. Stejný podíl, tj. 23,8% zaujímají sourozenci odsouzených ze zkoumaného souboru. Ani jedna matka nevykonávala trest odnětí svobody, avšak 9,5% jich bylo vyšetřováno na policii. Uvedené skutečnosti signalizují nevhodné výchovné podmínky pro potomstvo. Rodinní příslušníci žijící střídavě v rodině nebo ve věznicích ovlivňují rodinné klima a vzájemné vztahy. Nelze předpokládat, že takovéto rodiny by byly schopny poskytnout dětem adekvátní podmínky pro pozitivní socializaci.

10.2 Alkoholismus a jeho výskyt v rodinách delikventů

Je statisticky dokázáno, že v posledních letech dochází k výraznému nárůstu spotřeby alkoholu. Tento negativní jev se projevuje zejména v disociálních rodinách. Jeho výsledkem je celá řada sociálně negativních jevů, jako je narušení rodinných vztahů, nedostatečná péče rodičů o děti, špatné materiální zabezpečení rodin. 28,6 % delikventů uvedlo nadměrné požívání alkoholu rodiči, které v konečné fázi vedlo k narušování soužití v rodině. Rovněž požívání alkoholu u sourozenců se vyskytlo u 19 % rodin. Z uvedených poznatků vyplývá, že vlivem nadměrného požívání alkoholu se podstatně zhoršuje rodinné klima. Alkoholismus hraje v etiologii kriminality významnou roli.

10.3 Abúzus drog v rodinách delikventů

S pádem železné opony po listopadu 1989 dochází ke značnému nárůstu distribuce a abúzu drog v naší zemi. V dotazníku sice neuvedl žádný z delikventů, že by rodiče byli abuzeři drog, avšak ze strany sourozenců tento jev označilo 19 % odsouzených. Zneužívání drog, zejména v partách s sebou přináší další nebezpečí, které spočívá v páchání trestné činnosti, což nám potvrdil i náš průzkum.

Podstatnou roli sehrává rodina v podpoře sociální a psychologické, tj. pocit sounáležitosti, příslušnost k určité sociální skupině. Vytváří se určitá hodnotová a psychická atmosféra a specifické sociální klima. Zde sehrává významnou roli složka citová, pocit bezpečí což vytváří dobrý základ pro další sociální kontakty. Právě tato citová funkce je nenahraditelná žádnou jinou institucí.

Taková atmosféra je pak narušována konfliktními situacemi (rozvod, generační neshody, neshody mezi partnery), závislost rodičů na alkoholu, drogách, hracích automatech.

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo odhalení příčin sociální patologie mladých dospělých a prognóza jejich resocializace. Na základě získaných poznatků nejdříve vyhodnotím navrhované hypotézy.

Hypotéza č.1 se ukázala jako významná, neboť ve více jak 50% spáchali trestný čin jedinci svobodní, se základním vzděláním a pouze zaučení různým pomocným pracem. 76,2 % pachatelů mělo v době zadržení pracovní poměr rozvázáán.

Hypotéza č. 2 se plně potvrdila, jelikož probandi z disociálních a asociálních rodin výrazně převyšují ostatní při páchání trestné činnosti. Důležitou roli sehrála neúplnost rodiny a absence otce při výchově v rodině, dále pak trestná činnost rodičů a sourozenců.

Hypotéza č. 3 byla prokázána rovněž na významné statistické hladině.

Hypotéza č. 4 se jeví také jako dosti významná, neboť jedna třetina rodičů probandů užívá ve větší míře alkoholické nápoje a 20% sourozenců zneužívalo alkohol a drogy.

Hypotéza č. 5 prokázala poruchy chování během školní docházky doprovázené sníženou známkou z chování (tento jev označilo dokonce 81% odsouzených).

Hypotéza č. 6 se rovněž potvrdila, protože majetkovou trestnou činností se zabývalo 76,2% jedinců.

Jsem si vědom, že zkoumaný soubor je málo početný a proto statisticky méně využitelný, přesto pro výchovnou práci s odsouzenými má významnou úlohu.

Rozvoj demokracie v naší společnosti, zaměřený na důsledné zajišťování lidských práv a svobod, naráží na vážného a nebezpečného protivníka, kterým je vzrůstající kriminalita. Boj s trestnou činností a postupné potlačování tohoto nežádoucího společenského jevu patří mezi nejdůležitější úkoly policie, státních zastupitelství, soudů, vězeňství, zákonodárných sborů, státních orgánů, školství, výchovných institucí, zdravotnictví, vědecko výzkumných pracovišť, náboženských společností a církví, zájmových a charitativních institucí - dá se tedy říci celé společnosti. Přitom nesmíme zapomenout, že nezastupitelné a prioritní místo v ovlivňování ontogenetického vývoje každého člověka má rodina.

Důležitým a rozhodujícím faktorem při potlačování trestné činnosti je vytvoření účinného, komplexního preventivního systému, který lze chápat jako specifický druh činnosti společnosti zaměřené na vyhledávání a uplatňování způsobů a prostředků působení na kriminalitu. Tento systém musí zahrnovat nejen aktivitu týkající se obecné prevence jako souhrnu sociálně ekonomických, kulturních, výchovných, organizačních a právních opatření, ale i aktivity individuální prevence ve smyslu působení na konkrétní osoby. Chápeme tedy veškeré preventivní aktivity jako systémové odstraňování příčin trestné činnosti a jejich podmínek. Rozhodujícím hlediskem je ochrana členů společnosti před pácháním protiprávního jednání.

Činnost zaměřená na primární, sekundární i terciální prevenci delikventního chování předpokládá nejen znalost významných faktorů ovlivňujících sociální prostředí jedince, znaků charakterizujících jeho osobnost, ale i úroveň jejich vzájemné interakce. Z anamnéz pachatelů trestných činů lze často zjistit, že u mnoha z nich se již dříve vyskytly závažné poruchy chování, včetně dětské kriminality. Jistě by se dalo polemizovat o tom, zda následná opatření k těmto jevům, jako součást působení sociálního prostředí, byla dostatečně účinná. Sociální vlivy formují určité rysy a vlastnosti osobnosti, avšak jejich účinky nelze přeceňovat na úkor genetické a biologické výbavy člověka. To potvrzuje i fakt, že předpokladem účinného resocializačního působení na delikventy je důkladné poznání jejich ontogeneze a osobnosti. Za základní charakteristický znak osobnosti každého člověka je považována její jedinečnost, která je dána neopakovatelným souhrnem zděděných, psychických, kulturních a intelektuálních rysů. To platí i o osobnosti pachatele trestných činů.

Trestný čin a způsob jeho provedení vždy vyjadřuje vůli člověka, jeho snahy, názory, způsob uspokojování potřeb, zvyky a tím charakterizuje i jeho osobnost. Dominantním znakem každého trestního jednání je jeho společenská nebezpečnost, která je velmi silně vázaná na osobnost pachatele. Je možné konstatovat, že osobnost delikventa a nebezpečnost trestného činu pro společnost, jsou základními atributy pro stanovení trestní sankce, jež v sobě musí zahrnovat jak ochranu společnosti v širokém slova smyslu, tak i ochranu potencionálních obětí. Účelem uložení trestu by měla být resocializace pachatele, což znamená jeho integraci do společensky žádoucích vztahů a identifikaci s uznávanými společenskými normami. Efektivnost procesu resocializace záleží v adekvátnosti vězeňských podmínek k osobnosti každého pachatele, v profesionální úrovni vězeňských pracovníků a

rovněž v nemenší míře ve fungujícím systému postpenitenciární péče o osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody. V řadě případů je patrné, že s jedincem se začíná systematicky s výchovným snažením až ve výkonu trestu odnětí svobody. Z uvedených myšlenek vyplývá značná složitost problematiky boje s kriminalitou v naší společnosti. Každý konkrétní a konstruktivní přístup má v této oblasti svůj význam pro společenskou praxi. Pokud moje práce alespoň částečně napomohla k objasnění příčin delikventního chování a možnostem jeho nápravy, tak splnila své poslání.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ČÁP, Jan – DYTRYCH, Zdeněk. *Utváření osobnosti v náročných životních situacích*. Praha : SPN, 1968. 118 s.
- ČEPELÁK, J. *Penitenciární psychologie*. I.díl. Praha: VŠ SNB, správa SNV ČSR 1982.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Kriminální psychologie*. Praha : Eurounion, 1998. 255 s. ISBN 80-85858-70-3.
- DYTRYCH, Zdeněk. *Problémové rodiny*. Praha : VÚPs, 1981. 261 s.
- EDELSBERGER, Ludvík. *Defektologický slovník*. Jinočany : H&H, 2000. 418 s. ISBN 80-86022-76-5.
- HELUS, Zdeněk. *Psychologické problémy socializace osobnosti*. Praha : SPN, 1973. 259 s.
- HOMOLA, Miloslav. *Přehled psychologie osobnosti*. Olomouc : FFUP, 1979. 253 s.
- HOMOLA, Zdeněk. *Úvod do psychologie osobnosti*. Praha : SPN, 1973. 266 s.
- JELÍNEK, Jiří – SOVÁK, Zdeněk. *Trestní zákon a trestní řád*. Praha : Linde, 2002. 916 s. ISBN 80-7201-366-1.
- JÜTTNER, Alfred. *O kriminologii a kriminalitě*. Praha : Orbis, 1968. 214 s.
- LANGMEIER, Josef – MATĚJČEK, Zdeněk. *Psychická deprivace v dětství*. Praha : SZdN, 1968. 383 s.
- LEHROVÁ, Ursula. *Také otcové jsou dobrými matkami*. Časopis Eltern, 1993 (přeložil Matějček).
- LINHART, Josef. *Základy obecné psychologie*. Praha : SPN, 1987. 686 s.
- MATĚJČEK, Zdeněk – LANGMEIER, Josef. *Výpravy za člověkem*. Praha : Odeon, 1981. 218 s.
- NEZKUSIL, Jiří. *Československá kriminologie*. Praha : Panorama, 1978. 270 s.
- NEZKUSIL, Jiří – PŘENOSIL, Gustav. *Příčiny a prevence zločinnosti v ČSSR*. Praha : Panorama, 1978. 160 s.
- PŘÍHODA, Václav. *Ontogeneze lidské psychiky [díl 2] : Vývoj člověka od 15 let do 30 let*. Praha : SPN, 1967. 234 s.

SOVÁK, Miloš. *Nárys speciální pedagogiky*. Praha : SPN, 1972. 206 s.

ŠEVČUKOVÁ, A. *Některé charakteristiky osobnosti mladých dospělých*.
Praha : Bulletin SNV 1979.

ŠIMEK, Jiří. *Lidské pudy a emoce : jak jim porozumět a jak s nimi žít*. Praha : NLN, 1995.
215 s. ISBN 80-7106-121-2.

TARDY, Vladimír. *Psychologie osobnosti*. Praha : SPN, 1964. 199 s.

VÍTEK, Karel. *Zločin a prevence*. Praha : SPN, 1972. 175 s.

VOJTÍK, Vladimír – BŘICHÁČEK, Václav. *Mládež ohrožená toxikománií*. Praha :
Novinář, 1987. 96 s.

Sbírka zákonů České republiky č. 2/1993. Listina základních práv a
svobod. Praha, MV ČR 1992.

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Struktura věku osob ze zkoumaného souboru.....	28
Tab. 2. Rodinný stav osob ze zkoumaného souboru.....	29
Tab. 3. Dosažené školní vzdělání osob zkoumaného souboru.....	30
Tab. 4. Dosažená pracovní kvalifikace osob zkoumaného souboru.....	31
Tab. 5. Vztah osob zkoumaného souboru k otci.....	33
Tab. 6. Vztah osob zkoumaného souboru k matce.....	34

SEZNAM PŘÍLOH

PI Strukturální členění rodinných a osobnostních anamnestických dat

PII Strukturální členění okolností a forem spáchané trestné činnosti

PŘÍLOHA P I: STRUKTURÁLNÍ ČLENĚNÍ RODINNÝCH A OSOBNOSTNÍCH ANAMNESTICKÝCH DAT

1. Stav

1. svobodný	4. druh
2. ženatý	5. vdovec
3. rozvedený	

2. Počet dětí

1. bezdětný	5. čtyři vlastní
2. jedno vlastní	6. jedno nevlastní
3. dvě vlastní	7. dvě nevlastní
4. tři vlastní	8. tři nevlastní

3. Vzdělání

1. základní škola	4. zvláštní odborné učiliště
2. zvláštní škola	5. zaučen
3. střední odborné učiliště	6. středoškolské vzdělání

4. Povolání

1. zaučený dělník	6. potravinářský průmysl
2. vyučený dělník	7. zemědělství
3. stavebnictví	8. Pohostinství
4. strojírenství	9. u soukromníka
5. služby	

5. Kde bydlíte

1. rodinný domek	3. ubytovna
2. v bytě	4. v podnájmu

6. Věk otce

1. do 35 let	4. 51 - 60 let
2. 36 - 40 let	5. nad 60 let
3. 41 - 50 let	

7. Vzdělání otce

1. základní	5. základní nedokončeno
2. vyučen	6. učiliště nedokončeno
3. střední škola	7. střední škola nedokončena
4. vysoká škola	8. jen zapracován

8. Absence otce

1. rozvod	4. málo jsme se viděli
2. úmrtí	5. neznám ho
3. nebydlel s námi	

9. Jak si rozuměl s otcem

1. vůbec ne	4. hodně
2. velmi málo	5. byli si blízcí
3. málo	6. nestýkali se nebo jen málo

10. Byl otec trestán

1. byl vyšetřován na policii	4. nebyl vyšetřován ani trestán
2. byl i u soudu	5. byl vyš., ale trestán nebyl
3. byl ve VTOS	6. byl vícekrát ve VTOS

11. Otec

1. vlastní	2. nevlastní

12. Věk matky

1. do 33 let	4. 51 - 56 let

2. 34 - 40 let

5. 56 - 60 let

3. 41 - 50 let

6. nad 60 let

13. Vzdělání matky

1. základní

5. neukončené základní

2. vyučená

6. učiliště nedokončeno

3. střední škola

7. střední škola nedokončena

4. vysokoškolské

8. jen zapracována

14. Absence matky

1. rozvod

4. málo jsme se viděli

2. úmrtí

3. nebydlela s námi

15. Jak si rozuměl s matkou

1. vůbec ne

4. hodně

2. velmi málo

5. byli si blízcí

3. málo

6. nestýkali se nebo jen málo

16. Matka trestána

1. byla vyšetř. na policii

4. nebyla vyšetřována a trestána

2. byla i u soudu

5. byla vyš., ale ne trestána

3. byla ve VTOS

6. byla vícekrát ve VTOS

17. Matka

1. vlastní

2. nevlastní

18. Rodiče

1. žijí spolu

6. otec opět ženatý

2. rozvedení

7. matka opět vdaná

3. otec s družkou

8. svobodná matka

4. matka s druhem	9. zemřeli
5. vdovec, vdova	10. nežil s rodiči

19. Manželství rodičů

1. spokojen	3. neurovnané
2. průměrné	4. rozpadlo se

20. Čím bylo soužití v rodině narušeno

1. nevěrou	5. neplněním povinností
2. alkoholismem	6. hádkami
3. trestnou činností	7. abuzem drog
4. duševní chorobou	8. nedostatkem peněz

21. Finanční situace rodiny

1. velmi dobrá	3. špatná
2. průměrná	

22. Psychická zátěž nebo choroba

1. rodičů	2. sourozenců

23. Byl jste v ústavu

1. kojenecký ústav	4. psychiatrický ústav
2. dětský domov	5. dlouhodobě v nemocnici
3. vých. ústav pro mládež	6. věznice

24. Počet vlastních sourozenců

1. žádného	4. tři
2. jednoho	5. čtyři
3. dva	6. pět

25. Počet nevlast. sourozenců

1. žádného	4. tři
2. jednoho	5. čtyři
3. dva	6. pět

26. Problémy sourozenců

1. ve škole - prospěch	4. s rodiči (útěky z domu)
2. mezi kamarády (rvačky)	5. byli trestáni
3. alkohol	6. drogy

27. Byli sourozenci v ústavu

1. kojenecký ústav	4. psychiatrický ústav
2. dětský domov	5. dlouhodobě v nemocnici
3. výchovný ústav pro mládež	6. věznice

28. Kde jste vyrůstal

1. u rodičů	5. u matky a jejího partnera
2. střídal rodiče	6. u otce a jeho partnerky
3. jen u matky	7. u babičky nebo tety
4. jen u otce	8. v dětském domově

29. Jak hodnotíte své dětství

1. radostné, šťastné	3. průměrné, spíše nešťastné
2. spokojené	4. nešťastné

30. Prospěch ve škole

1. velmi dobrý	3. špatný
2. průměrný	4. podprůměrný

31. Opakoval jste ročník

1. ano	2. ne

32. Snížená známka z chování

1. druhý stupeň	2. třetí stupeň

33. Záškoláctví

1. nechodil jsem za školu	3. často
2. jen někdy	4. velmi často

34. Zájem rodičů o prospěch

1. zajímali se skoro každý den
2. učili se se mnou, ale ne denně
3. čekali, až jak dopadnu ve škole
4. zajímali se až byly problémy ve škole nebo na policii
5. nezajímali se o prospěch, nechodili na třídní schůzky

35. Volný čas

1. měl jsem moc povinností, volno jsem měl moc málo
2. byl jsem stále ve společnosti rodičů nebo dospělých lidí
3. věnoval jsem se svým zájmům sám
4. s kamarády jsem chodil do přírody, na hřiště, do kina
5. byl jsem členem party, která se bavila jak se dalo, někdy i výtržnictvím, alkoholem, trestnou činností
6. jak se dalo, sám i s partou, různě

36. Útěky z domu

1. nikdy	4. vícekrát
2. jednou	5. kvůli škole
3. dvakrát	6. s partou

37. Kouření

1. nikdy	4. do 20 cigaret denně
2. příležitostně	5. víc jak 20 cigaret denně
3. do 10 cigaret denně	

38. Alkohol

1. nikdy	5. pivo
2. okusil	6. víno
3. příležitostně	7. destiláty
4. pravidelně	

39. Drogy

1. nikdy	5. toluén (čichání)
2. okusil	6. léky
3. příležitostně	7. Marihuana
4. pravidelně	8. tvrdé drogy (nitrožilně)

40. Léčení

1. ambulantně	3. dobrovolně
2. ústavně	4. nařízeno soudně

41. Základní vojenská služba

1. voják	3. nevoják
2. odsloužil ZVS	4. branec

42. První pohlavní styk

1. se ženou	3. věk (vypsát)
2. s mužem	

43. Pracovní poměr v době spáchání trestného činu

1. trval	2. rozvázán

PŘÍLOHA PII: STRUKTURÁLNÍ ČLENĚNÍ OKOLNOSTÍ A FOREM SPÁCHANÉ TRESTNÉ ČINNOSTI

1. Věk v době spáchání trestného činu

1. 15 - 18 let	3. 21 - 24 let
2. 18 - 21 let	

2. Bydliště

1. město	2. vesnice

3. V minulosti vyšetřován na policii

1. nebyl vyšetřován	4. třikrát
2. jedenkrát	5. Čtyřikrát
3. dvakrát	6. vícekr

4. Skutek dle Zákona č. 140/1969 Sb.

5. Objekt - oběť napadení

1. dítě	5. dospělý muž
2. dospívající chlapec	6. oběť pod vlivem alkoholu,d
3. dospívající dívka	7. soukromý majetek
4. dospělá žena	8. státní majetek

6. Pachatel pod vlivem alkoholu nebo drogy

1. pod vlivem alkoholu	3. vliv alkoholu nezjištěn
2. pod vlivem drogy	4. vliv drogy nezjištěn

7. Trestný čin spáchal

1. sám	3. ve trojici
2. ve dvojici	4. v partě (více než tři)

8. Předmět zájmu

1. peníze	6. elektronika
2. alkohol	7. ošacení
3. potraviny	8. jízdní kola
4. cigarety	9. Motocykly
5. zlato, prsteny	10. auta

9. Pohnutka a motiv

1. majetkový	4. výtržnický
2. pomsta, agrese, násilí	5. Dobrodružný
3. sexuální	6. neví

10. Odcizené věci použil

1. pro svou potřebu	4. na prodej
2. pro druhou osobu	5. chtěl věc darovat
3. pro potřebu party	6. nezjištěno

11. Recidiva a ostatní trestná činnost

1. recidiva	2. ostatní trestná činnost

12. Trest a jeho formy

1. odnětí svobody	4. peněžitý trest
2. podmíněný trest OS	5. léčení toxikomanické
3. peněžitý trest	6. léčení sexuologické